

A hiányzó képviselő

Háromnapos konferenciát rendezett a Semmering-táji Mürzzuschlagban a helyi Walter Buchebner Társaság — a városi önkormányzat, Steiermark, az osztrák kulturális, illetve oktatási minisztérium támogatásával és a Magyar Írószövetség segítségével —, és pedig az irodalom és a politika viszonyáról Magyarországon. A társaság igen erős érdeklődést tanúsít a kelet-európai fejlődés iránt: hasonló konferenciát rendeztek már lengyel relációban, és a sort még folytatni kívánják.

(Máriazélli zárandoklat) Az előadások szünetében meglátogattam a közeli mariazélli kegyhelyet, s a mi Nagy Lajosunk kezdeményezésére is épült bazilika kincstárában a fogadalmi tárgyak között sajtóságos párosításra bukkantam. Az oltár mögötti tárlóban ezüst keretben egy SS-ruhás közlegény fényképe tűnt föl (névaláírása már elhalványodott), s a kép alá nyilván a gyászoló család gondos munkája nyomán odarendezték az elesett katona zsebében talált tárgyakat: pénzérméket, kabala-pisztolygolyót vésett, óralánccsüngőt, és így tovább. Az apart összeállítás alatt szép ónix kupát helyezt el a tárló rendezője, benne földszerű valami, s az aláírás jelzi, hogy a tartalom a bergen-belseni koncentrációs táborból való, ahol Anna Frank és megannyi társa ártatlanul elpusztult.

Az emléktárgyak nyilván véletlen szomszédsága elgondolkodtatt a politikai és közgondolkodás viszonylagosságán a múlt időben. Ugyanakkor a tanácskozás maga is — magyar problémák egy szomszéd országból nézve — sajátos fénytörést kapott: lényegesnek tartott motívumok váltak relatívvá, megint mások erősebb fényt kaptak.

A lehetőség, hogy gondjaink egy külső nézőpontból (vagy akár csak topográfiailag az országon kívül) fogalmazódtak meg — nos, ez volt talán a tanácskozás legfőbb hozadéka.

(Egy kis malőr) A szervezők láthatóan gondot fordítottak arra, hogy kivált a direkt politikai témák esetében a magyarországi paletta minden árnyalata képviselve legyen. Történt azonban egy kis balszerencse. Az egyik igen fiatal szervezőnő egy korábbi budapesti rádióinterjúban — a végső szöveget nem volt alkalma ellenőrizni — hivatkozott egy svájci lapinformációra, amely hazánkban a faji probléma feléledéséről vélt tudni.

Ennek az interjúnak nyomán a koalíció legerősebb pártja megorgolt a rendezvényre, és vezető képviselője, Kodolányi Gyula lemondta a látogatást. Igaz, Andrásfalvy Bertalan a maga megnyitóját rendben elmondotta, és az első nap vitájában korrekt módon részt vett. Kodolányi azonban a harmadik nap legkényesebb, mert a határkérdést érintő témájában volt érdekelt — „Nagy-Magyarország vagy Európa?” —, amelyben a rendezés leginkább ügyelt arra, hogy ne legyen részrehajló. Meghívott politikust az SZDSZ-ből (Szent-Iványi István), az MSZP-ből (Vitézy Iván), a Fideszből (Szajer József), meghívott aztán író-szerkesztőt a határon túlról (Grendel Lajos), a vitavezető pedig ausztriai magyar volt: az ismert tévéműsorvezető, Paul Lendvai. Itt már hiányzott az MDF-vélemény, annak ellenére, hogy — nyilván figyelemből is — egyetlen olyan mondat sem hangzott el, amely a kormányálláspontnak ellentmondott volna. Határrevízióra senki sem gondol, de az európai civilizáció kihívás előtt áll — így lehetne summázni a vitaérveket —: képes-e integrálni a nemzetállamokat?

Bakijuk miatt egyébként a szervezők igen restellték magukat, s minden számottevő résztvevő előtt mentegették a helyzetet. Megnyugtató válaszokat kaptak; magam azonban elgondolkoztam, volt-e értelme ügyet csinálni: nem folynának-e simábban a dolgok idehaza is, ha sértődés helyett nyílt vitában, a vélemények szabad ütköztetésével, személyiség személyiséggel szembeülvé igyekezne megfogalmazni, feloldani az ellentéteket. Kodolányi Gyula személyiségének súlya, vitakészsége bizony hiányzott a tanácskozás összképéből. A veszély fennáll: ne legyen ilyesmiből gyakorlat. Érvek mindig meggyőzőbbek, mint adminisztratív intézkedések.

(Irodalom és politika) A konferencia menete során az „és” dominált. Az irodalom vegytisztán azoknak a szerzőknek a felolvasásaiban érvényesült, akiknek művei németül is megjelentek: Bari Károly, Esterházy Péter, Eörsi István, Szemes Zsuzsa, Kertész Imre és mások. Az átmenetet a filozófus Fehér Ferenc referátuma képviselte, aki lényegében Lukács György és iskolája nézetrendszerének változásairól beszélt az évtizedek politikai ellentmondásai során. A továbbiakban értelmiség és politika kapcsolata került többnyire szóba, akár direkt társadalmi problémákat jelzett a hivatalos program (pl: A többnemzetiségi államtól az idegengyűlöletig), akár direkt irodalmi (A magyar irodalom a háború óta). Ez utóbbi témával kapcsolatban nemcsak Radnóti Sándor magyar irodalmi lapokról tartott beszámolója volt érdekes, nemcsak Deréky Julianna összefoglalója a mai osztrák—magyar irodalmi kapcsolatokról, hanem a legfiatalabbak, a szegedi eredetű „poszthungarista” irodalmi mozgalom képviselőinek bemutatkozása is. Heller Ágnes és mások elemzéseiben érdemes volt nyomon kö-

vetni azt a felismerést, amely a posztmodern áramlatokat általában nemcsak a korábban tiltott vagy túrt kategóriába sorolt jelenségnek minősítette, hanem az átmenet és napjaink adekvát irodalmi megszólalásaként is.

(Summa) Az effajta külföldi találkozóknak alighanem két hozadéka van. Egyrészt alkalmat ad magyar szerzők és közéleti emberek határainkon túli személyes megszólalására. A művek hatásának direkt lemerésére.

Másrészt alkalmas lehet arra, hogy a rólunk Európában alkotott képet motiválja, és szerencsés esetben tisztábbá tegye. Ebben a vonatkozásban azonban az eddiginél pontosabban kellene felmérnünk, mi a felszín és mi a lényeg napjaink társadalmi mozgásaiban; hogy ne esetleges belső csatározásaink képét vigyük külföldre, hanem azokat a lényeges trendeket, amelyek irányában valóban haladunk. Irodalomban is, politikában is, egész társadalmi életünkben.

LUKÁCSY ANDRÁS

Pinczehelyi Sándor: Csillag, Coca-Cola